

הרב ח. י. הלוי

מרבני כולל זכרון קדושים בני ברק

שתי הלחם וקרבתו ציבור בחג השבועות

הנה יש לדון טובא בקרבתו שהקריבו בבית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, בחג השבועות, כפי שנכתבו בתורה הק' בפר' אמור ובפר' פנחס. כל המעיין בסדר הפסוקים יראה שינוי בסדר ובמנין הקרבתו, וא"כ מהכא תצא הקריאה 'תורה היא וללמוד אני צריך' להבין טעם הדבר. ותו, בתפילת המוספין בחג השבועות - אשר בזאת אנו מקיימים 'ונשלמה פרים שפתינו' - אנו מזכירים רק את הפסוקים שבפר' פנחס ולא את פסוקי פר' אמור, ומקרא זה אומר דרשני. וביותר יהא קשה, דאף להצד שאין מזכירין אותם בתפילת המוספין, מ"מ למה לא נוציא עוד ספר תורה ונקרא את פרשת שתי הלחם. ע"כ בסייעתא דשמיא ובעזר אדון כל נלך ונחקור אחר שרשי הדברים, כפי שלמדנו חז"ל, ונדע טעם הגון ונכון בעניינים הללו.

א.

שתי הלחם

בראשונה נביא את הפסוקים שבחומש ויקרא בפר' אמור (פרק כ"ג):

(יז) ממושבתכם תביאו לחם תנופה שנים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים לה': (יח) והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה לה' ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחח לה': (יט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: (כ) והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני ה' על שני כבשים קדש יהיו לה' לכהן:

מלשון הפסוקים מבואר דהביאו את שתי הלחם והקריבו עמהן קרבן עולה, הכולל שבע כבשים, פר אחד ושני אילים. כמו"כ, הקריבו שעיר עזים אחד לקרבן חטאת, ועוד שני כבשים, שהם היו כבשי עצרת ודיניהם מוגדר כזבחי שלמי

ציבור. יחד עם כבשי העצרת הניפו את שתי הלחם תנופה לפני ה', והכהנים אכלו את הלחם והכבשים. זאת תורת הקרבנות שהקריבו בחג הביכורים מחמת שתי הלחם.

ב.

מוספי היום

המעיין היטב בפרשה זו יראה דלא מוזכר כלל קרבנות של מוספין היום שהקריבו בחג, כמו שכתוב בחומש במדבר פר' פנחס (פרק כ"ח):

(כו) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו: (כז) והקרבתם עולה לריח ניחח לה' פרים בני בקר שנים איל אחד שבעה כבשים בני שנה: (כח) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד שני עשרנים לאיל האחד: (כט) עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים: (ל) שעיר עזים אחד לכפר עליכם: (לא) מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו תמימם יהיו לכם ונסכיהם:

עתה, בפר' פנחס, משלימה התורה את שאר הקרבנות שהקריבו בחג השבועות, דהיינו קרבן מוסף של חג השבועות, שהוא קרבן עולה הכולל שני פרים, איל אחד ושבעה כבשים, ובצירוף לזאת הקריבו גם נסכים. כמו"כ, הקריבו שעיר עזים אחד לקרבן חטאת. זהו פירוט הקרבנות מצד חובת היום, מלבד עולת התמיד, כבש אחד בבוקר וכבש אחד בין הערביים, כבכל יום ויום במשך כל השנה.

ג.

מנין הקרבנות

היוצא לנו מכל האמור בשתי פרשיות התורה הוא שהקריבו בחג הקציר עשרים וששה קרבנות ציבור. וזה הוא החשבון: שמונה עשר כבשים, שלשה פרים, שלשה אילים ושני שעירים, מלבד המנחות והנסכים הבאים יחד עם הקרבנות. וכן כותב אדוננו הרמב"ם בחיבורו (פ"ח מהלכ' תמידין ומוספין ה"א): "ביום חמשים מספירת

העומר, הוא חג השבועות, והוא עצרת, וביום הזה מקריבין מוסף כמו מוסף ראש חודש שני פרים ואיל ושבעה כבשים כולם עולות ושעיר חטאת, ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש הפקודים והם מוסף היום, ועוד מביאין יתר על המוסף ביום הזה מנחה חדשה שתי הלחם ומקריבין עם הלחם פר ושני אילים ושבעה כבשים, הכל עולות, ושעיר חטאת, ושני כבשים זבח שלמים, ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש ויקרא, נמצא הקרב ביום זה יתר על שני התמידין שלשה פרים ושלשה אילים וארבעה עשר כבשים, הכל עשרים בהמה עולות, ושני שעירי חטאות נאכלים, ושני כבשים שלמים נאכלים."

ד.

והנה הגמרא במנחות (דף מד: - מה.) דנה האם רשימת הקרבנות שבפר' פנחס היא רשימה שונה ונפרדת מהרשימה המופיעה בפר' אמור, או דילמא דבעצם הכל רשימה אחת היא, אלא דשינו את סדר הקרבנות, אך לא שינו או הוסיפו במנין הקרבנות, דהיינו, דיש להקריב שבעה כבשים וכמו"כ יש להקריב או פר אחד ושני אילים כמ"ש בפר' אמור, או להקריב שני פרים ואיל אחד כמ"ש בפר' פינחס, דבזאת אין אנו משנים את מנין הקרבנות. וזו היא לשון הגמ': "ודלמא פרים ואילים לאו אינהו, הא כבשים אינהו נינהו! מדהני אישתנו הני נמי דאחריני. ופרים ואילים ממאי דאשתנו? דלמא הכי קאמר רחמנא: אי בעי פר ושני אילים ליקרב, אי בעי שני פרים ואיל אחד ליקרב". ומשני הגמ': "לא, מדאשתני סדרן, ש"מ אחריני נינהו, כלו', דכמו דבכבשים יש להקריב שבעה, כך בפרים ואילים, דחזינן בשתי הפרשיות ששינו את הסדר והמנין ללמדנו דאחריני נינהו וכל אחד מיועד לחובת יומו". לפיכך, יש להקריב את מוספי היום ויש גם להקריב את הקרבנות הבאים עם שתי הלחם. ושתי הפרשיות עוסקות כל אחת בחובה אחרת. בפר' אמור עוסקים בחובת הבאת שתי הלחם עם הקרבנות, ובפר' פינחס עוסקים בחובת הבאת מוספי היום.

ה.

תפילת המוספין

אחר שזכינו לברך כל זאת, שומה עלינו ללבן ולברר ביתר שאת, למה בתפילת המוספין בחג השבועות אנו אומרים דייקא את הפסוקים מפר' פנחס, ולא אומרים כלל את הפרשה של שתי הלחם, דזהו הקרבן שמיוחד בחג הזה.

ואכן בספר שפת אמת על הש"ס (מנחות דף מה: בד"ה אר"ש) מצינו שהק' כן, וז"ל: "ולכאורה הי' אפשר לומר דהא אנן אין מזכירין בתפלת מוסף הקרבנות דכבשים ולחם" עכ"ל. והוא בא בתירוצו לחדש לנו יסוד ולבאר לנו את טעם הדבר בזה"ל: "ואפשר הטעם כיון דעיקר הוא הלחם הקרבן טפל אל המנחה ואין מזכירין רק הקרבנות ונסכיהם ולא מנחה", עכ"ל. וביאורו הוא כך, דהנה ידועים לכל דברי הרמב"ם (פ"א מהלכ' תפילה ונשיאת כפים ה"ה) וז"ל: "וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות, שתי תפלות בכל יום כנגד שני תמידין וכל יום שיש קרבן מוסף תקנו בו תפלה שלישית כנגד קרבן מוסף, ותפלה שהיא כנגד תמיד של בקר היא הנקראת תפלת השחר, ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים היא הנקראת תפלת מנחה ותפלה שכנגד המוספין היא נקראת תפלת המוספין", עכ"ל. ולפי זה מבאר לנו השפ"א כך, דאה"נ דבחג השבועות הקריבו קרבן מיוחד, והוא, שתי הלחם ואתו עמו שלשה עשר קרבנות, א"כ שתי הלחם הוא החלק העיקרי, והקרבנות שהקריבו הינם טפלים לשתי הלחם, והיות שהתפילות נתקנו דייקא כנגד קרבנות ולא כנגד מנחה ונסכים, אי לכך אין מזכירין בתפילת המוספין את שתי הלחם והקרבנות שעמו, כי לא נתקנה תפילה על כך.

ומוסיף עוד השפ"א לבאר בזה"ל: "אך לפ"ז קשה למה אין מזכירין הפר ואלים וכבשים דהם לכו"ע אין הלחם מעכבן, ע"כ נראה דכל הקרבנות שבתו"כ [פר' ויקרא] הואיל ולא הקריבו במדבר, אין אנן מזכירין אותם, כיון דגם במדבר לא קרבו הוי כמו שתלוי בארץ רק מה שהקריבו במדבר מוטל גם עלינו וחסר לנו לכן מזכירין אותם במקום הקרבה".

ו.

אם כן, יוצא לנו ביאור נפלא למה סידרו אנשי כנסת הגדולה ברוח קדשם את תפילת המוספין ותיקנו להתפלל את פרשת המוספין הכתובה בפר' פינחס, ולא תיקנו לומר את פרשת שתי הלחם שבפרשת אמור.

אך היות וכבר שנינו דאין בית המדרש בלא חידוש, נוסיף דיוק אשר יביא להארה נפלאה בענין הזה, והוא, דאה"נ דלא נתקנה פרשת שתי הלחם להאמר בתפילת המוספין וכמו שנתבאר לעיל, אך ממה שכתבה התורה בפר' המוספין 'וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם' נתגלה לנו אור גדול ויקר. דהנה לכאורה אפשר להקשות קצת למה היתה התורה צריכה לכתוב את התיבות 'בהקריבכם מנחה חדשה', הרי פרשה זו לא איירי כלל בקרבנות של שתי הלחם אלא בפרשת המוספין של החג, וכמו שכתוב בפסוקים הבאים לאחמ"כ, וא"כ למה לן להזכיר דבר שלא במקומו, והיה צריך להיות כתוב בתורה כך: 'וביום הבכורים מקרא קדש יהיה לכם', אלא אפשר לחדש כאן חידוש גדול ונפלא עפ"י יסודו הנשגב של השפת אמת, דהיות ושתי הלחם הוא 'מנחה חדשה' ואתו עמו מקריבים י"ג קרבנות לחובת היום, א"כ מובן שפיר דלא מזכירים את הכל בתפילת המוספין, אך היות ופטור בלא כלום אי אפשר, כלו', הרי בחג הזה מקריבים מנחה חדשה, שבה מתירים את התבואה החדשה ואת הבאת הביכורים למקדש (כמבואר בסוגיא דמנחות דף סח.), לכן באה התורה להזכיר זאת 'בהקריבכם מנחה חדשה' גם בפרשה של מוספי היום, דלכל הפחות יהא מוזכר גם בתפילה שהביאו בחג 'מנחה חדשה' דהיינו 'שתי הלחם'.

ז.

קריאת הפרשה

ועתה נבוא לתרץ וליישב את הקושיא השלישית, למה אין קוראים בתורה את פרשת שתי הלחם, ובאמת דקושיא זאת כבר הקשה ואף תירץ החתם סופר זיע"א בדרשות (ח"ב דף רצב טור ד') וז"ל: "תמהתי על מה ולמה לא מוציאים ג' ספרים לקרות בא' וספרתם לכם וגו' והקרבתם וגו' לקרות בסדר ז' כבשי עצרת ושעיר

חטאת לכפר וכו' א"כ למה יגרע", עכ"ל. ומתרץ ע"כ בזה"ל: "ונ"ל כיון שכבר קראו שעיר חטאת שבפר' פינחס [שעיר עזים אחד לכפר עליכם], ושני שעירים לכפר ביום א' למה, בשלמא השעירים בעצמם באים על טומאת מקדש וקדשיו וכו' אך בעו"ה אין לנו מקדש וקדשיו ומ"מ אגב מכפר ג"כ מקופיא על שאר עבירות ובהנך לא נדקדק להקריב ב' ביום א' וכו' מ"מ אין לנו להזכירו בתפילה וגם בפסוק שבתורה לא הזכירו כי הפסוק אינו אלא למקראה וכו' ולמקרא לא צריך ב' ביום אחד", ע"כ.

חזינן מדבריו הק' שהיות וכהיום עדיין אין לנו מקדש וקדשיו, לצערנו הרב, וכל פעולותינו שאנו עושים בימי המועדים הינם זכר והזכרה למה שהיה, וטעם חובת הזכירה הוא כדי לזכור ולדעת את העבר שהיה לנו ואיננו, א"כ די בזה שאנו מזכירים רק חלק ממה שהיו מקריבים אז בבית המקדש.

ח.

סדר ההקרבה

אחר שנתבארו לנו טעמי הדברים וסיבת הזכרת כל דבר, נבוא לבאר בעזה"י בטוטו"ד האיך היה סדר הקרבת כל קרבנות הציבור ביום חג השבועות בבית המקדש, מה קדם למי, ומה הקריבו קודם, האם הקריבו בראשונה את כל הקרבנות של מוספי היום, או שהקדימו להקריב את הקרבנות של שתי הלחם.

היעב"ץ, בסידורו בית יעקב (שער המזרח, אורח ב' ליו"ט של עצרת, אות כח), כתב בסדר עבודת מוסף של עצרת אשר קדמו להקריב את מוספי היום ומנחתם ואח"כ הביאו את שתי הלחם ואתו עמו פר אחד ושני אילים ושבעה כבשים, כולן עולות, ושעיר אחד חטאת, וכך היה סדר הקרבתם והקרבת מנחתם, ומסיים שם בלשונו הזהב: "וזה עבודת קרבן מוסף של עצרת ושתי הלחם בבית אלקינו שיבנה במהרה בימינו אמן". מדבריו חזי' דשיטתו [ואפשר דזו היא ג"כ שיטת רש"י ביומא] דסדר הקרבת הקרבנות היה דקרבת המוספין קדם לקרבן שתי הלחם.

ט.

אמנם במנחת חינוך (מצוה שז) מוכח לכאורה דלא כשיטת היעב"ץ, והוא בא להרחיב בדבריו בביאור שיטות הראשונים וראייתם, ואנו נלך בדרכיו לסכם דבר דיבור על אופניו, ונקיים בכך את הכתוב 'ונשלמה פרים שפתינו'. בתחילת דבריו הוא כותב, עפ"י יסוד דברי הרמב"ם, דהן קרבנות המוספין והן קרבנות הבאים עם שתי הלחם הם חובת היום ואף שוין הם מצד דין קדימה, וא"כ סדר ההקרבה היה עפ"י סוגי הקרבנות. וז"ל הזהב: "כאן [בחג השבועות] השעירים היו קודמים לכולם ואח"כ העולות, ובעולות אלו הבאים בגלל מוסף היום והבאים בגלל הלחם, נראה דשניהם שוים, דאין על המוסף דין קדימה על הקרבנות הנ"ל הבאים בגלל הלחם, כיון דהם חובת היום אפי' אם אין לחם וכו', א"כ ה"ל חובת היום כמו מוספין, ותדיר אין כאן כי מוספי עצרת הם פ"א בשנה והקרבנות הללו ג"כ, א"כ כולם שוים, ע"כ יקריבו השלשה פרים קודם, והשלשה אילים קודם להכבשים, ושעירי חטאת קודמים לכולם, ואח"ז השלמי צבור דהיינו השני כבשים", עכ"ל.

וכדי לפשט את הדברים כשמלה פרושה נביא להדיא את סדר ההקרבה. בראשונה הקריבו כבש - תמיד של שחר, ואח"כ הקריבו את שני שעירי החטאת, ואחריהם הקריבו את שני כבשי עצרת - שלמי ציבור אחר שהניפו אותם עם המנחה חדשה - שתי הלחם. אחר זאת הקריבו את השלשה פרים ושלשת האילים, אח"כ הקריבו את הארבעה עשר כבשים, ולסיום הקריבו כבש - תמיד של בין הערביים. סה"כ הקריבו עשרים ושש קרבנות ציבור, כפי שנתבאר לעיל.

ובהמשך הדברים מפלפל המנח"ח בארוכה לבאר את שיטת הרמב"ם, דאולי נימא דהקריבו קודם את קרבנות המוספין ואח"כ הקריבו את כל הקרבנות הבאים עם שתי הלחם, אך מחמת אריכות הענין והרחבת המקורות לא נפרט את כל הספיקות והצדדים, אלא נביא את מסקנתו וסיכום הדברים - כפי שהוא כבר כתב בתחילת הענין - דכל קרבנות היום שוים הם ואין דין קדימה לאחד יותר מהשני, וז"ל: "כי באמת כיון דשניהם חובת היום והקרבנות הבאים בשביל הלחם הוי ג"כ באים בגלל היום כיון דאין הלחם מעכבן. א"כ בודאי אין לא' דין קדימה על חברו ע"כ שני השעירים קודמים לכל דחטאת קודמת ואח"כ השלשה פרים ושלשה האילים וי"ד כבשים כנ"ל בעזה"י".

י.

אכילת המנחה

כפי המבואר ומפורש לעיל, יחד עם שתי הלחם הביאו שני כבשים, והם היו כבשי עצרת שלמי ציבור, וכתוב בתורה הק' סדר העבודה שהיו עושים: "והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני ה' על שני כבשים קדש יהיו לה' לכהן". כלו', דהיו מניפים את שתי הלחם יחד עם שני הכבשים, והם היו נאכלים לכהנים. שתי הלחם היה מתחלק באופן הזה: הכהן הגדול היה נוטל אחת מן החלות, ואת החלה השניה היו מחלקים לכל המשמרות. והכבשים היו זבחי שלמים ונאכלים אותו היום וחצי הלילה, כבשר קדשי קדשים. וכ"כ הרמב"ם ביד החזקה (פ"ח מהל' תמידין ומוספין הי"א).

יא.

ונסיים סוגיא דילן בדברי הגמ' בראש השנה (טז:): "תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא וכו' מפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן", עכ"ל הגמ'. ונבאר את דברי הגמ' בדרך אפשר עפ"י דרך החסידות, דפירות האילן הכוונה היא על הצאצאים היוצאים מן האילן, הלא הם ההורים, ובאה הגמ' לומר דהקב"ה אומר לבני ישראל: "הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן". דהיינו, שתי הלחם בא לרמז על שני ההורים, דאם הם מקבלים על עצמם בחג השבועות זמן מתן תורתנו, לבוא לפני ה', היינו, קבלת עול תורה ועול מצות, אזי הם מתברכים שפירותיהם, ה"ה הילדים, יהיו בנים הגונים ומבורכים בברכת ה' והתורה.

ואנו תפילה לפני אבינו שבשמים נותן התורה שנזכה לקבל את התורה באנפין נהירין, בשמחה ובחדוות הלב, ונשריש זאת אצל כולנו כיתד שלא תמוט, ועי"כ נזכה כולנו להתברך בכל טוב סלה, כיה"ר אמן.